

Prof. PaedDr. Alena Hašková, CSc.
Katedra techniky a informačných technológií
Pedagogická fakulta
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra, SK
e-mail: ahaskova@ukf.sk

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Názov práce: *Technická neverbálna komunikácia*

Meno habilitanta: PaedDr. Viera Tomková, PhD.

PaedDr. Viera Tomková, PhD., v súlade s Vyhláškou MŠVVŠ SR o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor, (paragraf 1, článok 3, bod a) predložila ako habilitačnú prácu vedeckú monografiu *Technická verbálna komunikácia*, vydanú v roku 2013 Pedagogickou fakultou Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (ISBN 978-80-558-0367-8, rozsah 8,41 AH, 204 strán) v náklade 150 kusov. Predložená monografia pozostáva z diskusie teoretických východísk, prezentovania autorkou realizovaného výskumu zameraného na zistenie úrovne rozvoja neverbálnej grafickej komunikácie u žiakov druhého stupňa základnej školy, prílohovej časti, v ktorej sú zaradené didaktické testy použité v rámci výskumu ako nástroje hodnotenia sledovanej úrovne, a rozsiahleho zoznamu bibliografických odkazov, pozostávajúceho z 242 položiek (prevažne zo slovenskej a českej proveniencie).

Diskusia teoretických východísk pozostáva z dvoch častí. V prvej sa autorka zaoberá vymedzením a vzájomnými vzťahmi pojmov verbálna komunikácia, neverbálna komunikácia, pedagogická komunikácia, grafická komunikácia, predstava, predstavivosť, obrazotvornosť, priestorová predstavivosť, matematická predstavivosť, geometrická predstavivosť, technická predstavivosť. V druhej časti charakterizuje rozvoj grafických zručností, vnímania priestoru a priestorovej predstavivosti dieťaťa v závislosti od jeho vývinového obdobia a to od obdobia dojčatťa a batolaťa cez obdobia predškolského a mladšieho školského veku až po obdobie staršieho školského veku. V súvislosti s touto časťou, t.j. s časťou teoretických východísk, mám pripomienku k názvu prvej kapitoly. Podľa môjho názoru by vhodnejším názvom, viac korešpondujúcim s celkovým obsahovým zameraním tejto kapitoly, bol názov *Neverbálna komunikácia ako prostriedok dorozumievania* namiesto *Verbálna komunikácia ako prostriedok dorozumievania*.

Prezentácia výsledkov habilitantkinho výskumu zameraného na zistenie úrovne rozvoja neverbálnej grafickej komunikácie u žiakov druhého stupňa základnej školy vychádza z výsledkov výskumného šetrenia, ktoré autorka realizovala v roku 2011 na šiestich základných školách, troch na Slovensku a troch v Čechách. Jednalo sa v podstate o opakovanie hodnotenia aktuálnej úrovne neverbálnej grafickej komunikácie u žiakov druhého stupňa základnej školy uskutočneného v roku 2005. Kým prvé hodnotenie, uskutočnené v roku 2005,

malo za cieľ zhodnotiť úroveň osvojenia si kľúčových kompetencií z oblasti technickej neverbálnej komunikácie u žiakov končiacich vzdelávanie na základnej škole, cieľom druhého hodnotenia, realizovaného v roku 2011, bolo v kontexte trojročnej implementácie školskej reformy z roku 2008 vyhodnotiť rozdiely v úrovni neverbálnej grafickej komunikácie žiakov jednotlivých ročníkov 2. stupňa ZŠ a následne aj rozdiely v dosiahnutej úrovni grafickej komunikácie vykazovanej žiakmi 9. ročníka v roku 2005 a 2011 (t.j. najvyššieho ročníka ZŠ, v učebných osnovách ktorého pred reformou ešte bola zaradená v nadväznosti na predchádzajúce ročníky výučba technickej výchovy ale po reforme už nie). V oboch prípadoch však bola použitá rovnaká metodológia výskumu.

K prezentovanej metodike výskumu a interpretácii výsledkov mám nasledujúce pripomienky:

- Obr. 13 nekorešponduje s textom na str. 67, kde je odvolávka na tento obrázok.
- Na str. 93 autorka konštatuje, že keby deviataci nemali zmenené zadanie úlohy so stromami, dosiahli by pri riešení tejto úlohy 100 % úspešnosť. Toto nemožno dávať do súvisu s riešeniami tejto úlohy v nižších ročníkoch, nakoľko sa jednalo o jednorazové, nie opakované, testovanie rôznych ročníkov. Zmenené zadanie považujem za značne zavádzajúce.
- Nestotožňujem sa, resp. za značne diskutabilné považujem tvrdenia autorky prezentované na str. 93 – 94 v súvislosti s výsledkami piatakov a šiestakov pri riešení úlohy so štvorcami. Šiestaci mali zadanie úlohy sťažene a napriek tomu pri riešení tejto úlohy dosiahli rovnakú úspešnosť ako piataci. Tento fakt nemožno považovať za potvrdenie predpokladu, že mentálny vývoj piatakov a šiestakov je približne na rovnakom vývinovom stupni, skôr svedčí o posune.
- Úspešnosť respondentov – ôsmakov pri riešení sťaženej úlohy prekresľovania špirály v zrkadlovom zobrazení (str. 95) je výraznou mierou ovplyvňovaná stupňom rozvoja ich predstavivosti. To znamená, že táto úloha, na rozdiel od k nej analogických úloh zaradených do testov v nižších ročníkoch, ktoré sú zamerané na hodnotenie schopnosti presného a úhľadného vypracovania, prioritne diagnostikuje rozvoj obrazotvornosti.
- Nakoľko úloha, v ktorej mali respondenti – siedmci prekresliť srdiečko v mierke 2 : 1 (str.96), bola určená na sledovanie presnosti grafického vypracovania a nie na sledovanie náležitého osvojenia pojmu mierka, podľa môjho názoru ako „správne“ riešenia mali byť akceptované aj prípady, keď žiaci namiesto dvojnásobne väčšieho srdiečka nakreslila polovične zmenšené. Podobne diskutabilné je hodnotenie úlohy, v ktorej ôsmaci mali do obrázku zakresľovať hranice susedných štátov a polohu riek a pohorí (str. 100). V tomto prípade je úspešnosť respondentov podmienená viac vedomostnou úrovňou žiakov (poznatkami osvojenými v rámci zemepisu) ako rozvojom ich schopnosti vyjadrovať sa prostredníctvom grafickej komunikácie.
- Na str. 138 došlo k omylu vo formulácii alternatívnej hypotézy H_1 . Namiesto tvrdenia, že oba výberové súbory pochádzajú z toho istého základného súboru, má predpokladané, že nepochádzajú z toho istého základného súboru.
- V rámci obhajoby práce by sa autorka mohla bližšie vyjadriť k výsledkom Wilcoxonovho dvojjvýberového testovania uvádzaných na str. 149 – 154 v súvislosti s výsledkami štatistického vyhodnocovania prezentovaného na str. 142 – 144.

Ako silnú stránku autorkinej práce hodnotím jednak výsledky aktuálne realizovaného výskumu ale predovšetkým komparáciu aktuálne zisteného stavu úrovne rozvoja neverbálnej grafickej komunikácie žiakov druhého stupňa základnej školy so stavom diagnostikovaným v roku 2005. Navyše oceňujem, že vzhľadom na skutočnosť, že v ŠVP výučba predmetu

technika v 9. ročníku ZŠ zaradená nie je, autorka výsledky deviatakov z roku 2005 komparovala s výsledkami ôsmakov aj deviatakov v roku 2011.

Za slabú stránku by bolo možné považovať skutočnosť, že autorka neuvádza žiadne odkazy na aktuálny stav sledovanej problematiky v zahraničí (týka sa rovnako časti popisujúcej teoretické východiská ako aj časti prezentujúcej výskumné aktivity autorky). Túto skutočnosť však v plnej miere kompenzuje komparáciou svojich výskumných zistení so zisteniami medzinárodných monitoringov OECD PISA.

Predložená monografia ako aj chronologicky usporiadaný zoznam habilitantkiných publikácií uvádzaný v bibliografických odkazov (29 publikačných jednotiek datovaných do rokov 2001 – 2012) svedčia o dlhodobej angažovanosti sa PaedDr. Viery Tomkovej, PhD., vo výskume zameranom na sledovanie rozvoja priestorovej predstavivosti a grafických zručností u žiakov v rámci technickej výchovy žiakov staršieho školského veku. Oceňujem, že predložená práca nie je zameraná len na prezentovanie výsledkov aktuálneho výskumu, ale autorka sa v nej zaoberá aj identifikáciou posunov sledovaných fenoménov a analýzou príčin týchto posunov. Reliabilitu ňou realizovaného výskumu potvrdzuje korelácia prezentovaných výskumných zistení s výsledkami medzinárodných monitoringov OECD PISA a národných monitoringov Testovanie 9, čo nepriamo potvrdzuje habilitantkinu erudovanosť v predmetnej problematike ako aj jej zodpovedný prístup k vedecko-výskumnej činnosti.

Záver:

Predložená vedecká monografia *Technická neverbálna komunikácia* autorky PaedDr. Viery Tomkovej, PhD., je po formálnej aj obsahovej stránke spracovaná na veľmi dobrej úrovni. Celkovo ju hodnotím ako prínosnú pre odbor 1.1.10 Odborová didaktika a potvrdzujúcu kompetentnosť a erudovanosť habilitantky. Vzhľadom na túto skutočnosť ju

o d p o r ú ě a m

k obhajobe a navrhujem, aby po jej úspešnej obhajobe bol PaedDr. Viere Tomkovej, PhD., udelený titul *d o c e n t* (doc.) v odbore 1.1.10 *O d b o r o v á d i d a k t i k a*.

V Nitre, 04. 11. 2013